Lähettäjä: Pia Marttila <Pia.Marttila@mielenterveysseura.fi>
Lähetetty: keskiviikko 10. lokakuuta 2018 16.03
Vastaanottaja: Työelämä Tasa-arvovaliokunta <TyoelamaTasa-arvovaliokunta@eduskunta.fi>
Kopio: leena-kaisa.aberg@riku.fi
Aihe: Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta / julkinen kuuleminen / Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018 (K 6/2018 vp)

Hei!

Täydennyksenä Rikosuhripäivystyksen lausuntoon sekä jatkeena erityisesti edustaja Vartiaisen esittämään kysymykseen liittyen ulkomaisen työvoiman saatavuusharkinnan vaikutukseen asiakkaittemme tilanteeseen:

Saatavuusharkinnan poistaminen saattaisi helpottaa joidenkin asiakkaittemme kohdalla työnsaantia niin, että he voisivat helpommin vaihtaa hyväksikäyttöä sisältävästä työsuhteesta pois toiseen työsuhteeseen. Tämä saattaisi olla ongelmana esim. ravintolatyöntekijällä, jolla on lupa työskennellä vain ravintola-alalla, mutta joka hallitsee vain esim. kotimaansa ruuan valmistamisen, ja on varma ettei saa uutta työpaikkaa vastaavassa ravintolassa ilmoittaessaan rikollisesta kohtelusta, koska ravintoloitsijat tuntevat toisensa. Saatavuusharkinnan poistaminen voisi myös helpottaa tilannetta sellaisen asiakkaan kohdalla, jolla ei ole oleskelulupaa, mutta olisi mahdollisuus saada kokoaikainen työsopimus työnantajalta, joka olisi valmis odottamaan että tulevan työntekijän oleskelulupa käsitellään.

Ongelmana näissä tilanteissa ovat ensinnäkin se, että useille asiakkaillemme tehdään ns. nollatuntisopimukset (esim. 0-40h/vko) ja vaikka heidän työntekonsa olisi tosiasiassa kokopäiväistä, ei tällaisella sopimuksella yleensä saa työntekijän oleskelulupaa. Tällaisia sopimuksia on myös käytetty kiristyskeinona: jos työntekijä valittaa olosuhteista, ei tunteja enää tulisi. Toinen rajoitus on se, että työntekijän oleskelulupa myönnetään vain sellaisille henkilöille, joilla on voimassaoleva passi, mitä osalla turvapaikanhakijana maahan tulleista henkilöistä ei ole. Suuri rajoitus asiakkaittemme mahdollisuuteen työllistyä ovat oleskelulupien erittäin pitkät odotusajat: työntekijän oleskelulupiakin joutuu odottamaan kuukausia, mihin monella työnantajalla ei ole mahdollisuutta, mutta esim. ihmiskaupan uhrin oleskeluluvan käsittelyaika on pahimmillaan pitkästi yli vuosi ja mikäli asiakkaan aiempi lupa on ehtinyt mennä ennen sen hakemista umpeen, joutuu hän elämään odotusajan yhteiskunnan tuilla ilman mahdollisuutta ottaa vastaan työtä.

Useimmille ulkomaalaistaustaisille asiakkaillemme nimenomaan oleskeluluvan menettämisen tai maasta poistamisen pelko on tärkein tekijä, joka estää rikoksen uhria irtautumasta tilanteesta ja raportoimasta viranomaisille. Yksi ratkaisu olisi lisätä rikoksen uhrien mahdollisuuksia laillistaa oleskelunsa ja taata luville kohtuullinen käsittelyaika. Näkemyksemme mukaan mahdollisuus laillistaa oleskelu ja saada oikeus hankkia toimeentulonsa työllä edes rikosprossin keston ajaksi riippumatta siitä, tutkitaanko rikosta juuri ihmiskauppana vai muuna hyväksikäyttönä, edistäisi ihmiskaupan ja muun hyväksikäytön torjuntaa ja rohkaisisi useampaa hakemaan apua.

Ystävällisin terveisin,

Pia Marttila
Erityisasiantuntija
Ihmiskaupan uhrien auttamistyö
Rikosuhripäivystys
Maistraatinportti 4 A 4.krs
00240 Helsinki
+358 40 630 9669
pia.marttila@riku.fi
www.riku.fi

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS